

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КІБЕРБУЛІНГ: НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Полат Ірина Володимирівна,

*аспірантка кафедри приватного та публічного права,
Київський національний університет технологій та дизайну*

Науковий керівник: д.ю.н., доцент Катеринчук К.В.

м. Київ, Україна

Сучасний рівень розвитку безпекового середовища свідчить про необхідність кардинального перегляду як безпекових парадигм, так і взагалі підходів до безпекотворення в рамках будови оновленої Української держави [1]. Загарбницька війна РФ проти України спричинила чимало негативних та катастрофічних наслідків у різних сферах життєдіяльності. З огляду на предмет нашого наукового інтересу, ми обмежимось сферою *державної безпеки*. Констатуємо, що окупаційна адміністрація Російської Федерації утворили державні органи і структури, функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованими територіями України, сформували підконтрольні РФ самопроголошені органи, що узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України. Це стало наслідком чисельних помилок у сфері стратегічного управління, в тому числі через надмірну та свавільну інтерпретацію концепції децентралізації, надання повноважень місцевим органам влади, ґрунтуючись на концепції громадівського устрою з широкою регламентацією прав територіальних громад, розгалуженою системою стримувань і противаг. Система координат „людина – територіальні громади – громадянське суспільство – держава – європейська співдружність” – виявилася не дієздатною за умови варварської війни РФ проти Української держави.

На практиці це все виявилось здебільшого демагогією, виявивши стратегічну нездатність концепції децентралізації до опису та знаходження легітимних інструментів збереження національної державності. Відтак

вимоги часу, рівень розвитку суспільних відносин у безпековій сфері зумовили поставити запитання: яка теоретична концепція здатна описати та сформулювати життєздатні безпекові моделі співіснування інституційних структур, концепцій державотворення і громадських концепцій, в рамках яких домінування та акцент відбувається саме на інститутах громадянського суспільства.

Такою концепцією, на наше переконання, виступає концепція формування системи стійкості. У Стратегії національної безпеки України від 14 вересня 2020 року № 392, *стійкість* визначено однією з основних засад, на яких ґрунтується зазначена Стратегія, а *запровадження національної системи стійкості* віднесено до основних напрямів зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки.

З урахуванням теми нашої статті розглянемо кореляцію державної безпеки і формування системи національної стійкості через авторську гіпотезу: запровадження системи державної стійкості виступає складовим компонентом мети формування системи національної стійкості.

Видовим поняття у рамках нашої статті виступає: державна стійкість, яку ми визначаємо як стан *держави, за якого забезпечується її спроможність*:

1) функціонувати у звичайному штатному режимі, тобто підтримувати своє стійке функціонування зі збереженням здатності до реалізації життєво важливих функцій і надання життєво важливих послуг;

2) ефективно протистояти загрозам будь-якого походження і характеру;

3) адаптуватися до постійно змінюваних умов стратегічного ландшафту, в тому числі безпекового середовища;

4) швидко відновлюватися до бажаної рівноваги після порушення або загрози порушення штатного режиму функціонування держави чи окремого її складового елемента, реагування на яке потребує залучення додаткових сил і ресурсів.

У рамках модерних напрямів щодо інституційного та безпекового дизайну, зміни методології до будови безпекової архітектури як на світовому, так і на державному рівнях, нівелювання ролі міжнародного права і міжнародних інституцій постають та увиразнюються ті завдання, які дана система має вирішувати.

До таких, на наш погляд, завдань державної системи стійкості ми включаємо:

- 1) формування єдиної загальнодержавної системи стійкості;
- 2) утворення державного органу, відповідального за координацію дій у сфері синхронізації діяльності всієї інституційної системи в рамках державної стійкості;
- 3) узгодження і синхронізація, формування гіперзв'язків у сфері нормативно-правового регулювання у сфері ефективного функціонування державної системи стійкості, зокрема з положеннями чинної Концепції забезпечення національної системи стійкості;
- 4) визначення повноважень, завдань і відповідальності центральних органів виконавчої влади та інших державних органів у сфері державної стійкості;
- 5) визначення єдиних критеріїв та методології визначення параметрів стійкості органів державної влади та складових механізму держави, можливо із паралельним розробленням порядку їх паспортизації та категоризації;
- 6) розроблення єдиної методології проведення оцінки загроз будь-якого походження і характеру, а також визначення державного органу (або окремої функції в рамках існуючого органу), відповідального за проведення такого аналізу та оцінки;
- 7) чітка легітимація процесу прямих іноземних інвестицій, залучення іноземних компаній, суб'єктів та акторів, в тому числі ЗМІ щодо оцінки ризиків загроз у сфері державної безпеки, а також параметрів та можливостей розголошення / оприлюднення результатів такого процесу;

8) унеможливлення проведення іноземними державами економічної експансії та дискримінаційної преференційної політики, внаслідок допуску до інвестиційних проєктів по відбудові поствоєної України;

9) недопущення заподіяння шкоди економічному і науково-технічному потенціалу держави, кібер- та інформаційній безпеці, а також організацію та вжиття відповідних заходів проактивного управління;

10) формування умов для всебічного розвитку державно-приватного партнерства у сфері державної стійкості із прозорим та чітким визначенням джерел фінансування даних заходів;

11) удосконалення міждержавного співробітництва у сфері державної стійкості.

Важливим компонентом державної стійкості виступає взаємодія і синхронізація. У такому ракурсі державна стійкість може трактуватися в якості взаємодії держави із поліетнічним громадянським суспільством з метою синхронізованого досягнення завдань державної стійкості (визначені вище в статті).

Безпрецедентна стійкість консолідованої української нації сприяла швидкому відновленню спроможностей держави щодо реалізації ними безпекової політики. Завдячуючи рішучості, активності та стратегічним комунікаціям, на міждержавному рівні вдалося залучити значну кількість не лише коштів, зброї, необхідної для опору та відсічі збройній агресії, а головне: вдалося залучити на свій бік світове співтовариство. У будь-якій діяльності, особливо якщо вона здійснюється в кризовий період, будуть помилки, але окрім помилок, слід бачити і ті корінні позитиви, які мала успішна та активна, дієва зовнішня політика Української держави на перших порах війни. Саме вони чітко вказують на формування нового виміру національної стійкості в умовах війни – державній стійкості.

Адже війна РФ проти України передусім була на початку спрямована на демілітаризацію – знищення ЗСУ та денацифікацію – знищення демократичної Української держави, української нації. Хоча в багатьох

дослідженнях вказується ще й на інші завдання, які відкрито не афішувалися, але були і є наразі змістом екзистенційної війни РФ проти України.

Поняття державної стійкості відіграє важливу роль як у державній політиці в цілому, так і безпековій політиці. Аналіз подій російсько-української війни довів: незважаючи на готовність цивільного населення, волонтерів, інститутів громадянського суспільства незалежно від етнічного/національного походження, до самопожертви, опору та збройній відсічі агресору, з метою оборони Української держави, вирішальною все ж є роль держави. Саме: 1) стратегічне управління, засноване та стратегічному мисленні та стратегічній культурі; 2) використання окремих елементів потенціалу стратегічних комунікацій; 3) висока оснащеність ЗСУ; 4) формування та забезпечення реалізації оборонного, економічного і науково-технологічного потенціалу, кібербезпеки та інформаційної безпеки, логістика; 5) здатність держави до синхронізації всіх складових сектору безпеки і оборони; 6) налагодження ефективної співпраці держави з усіма міжнародними партнерами / союзниками, а не лише західними – все це сприяло тому, що держава Україна все досі продовжує існувати і виборювати своє природне право – право на власну самостійну соборну державу.

Таким чином, державна стійкість – запорука збереження та системного поступового стратегічного розвитку Української держави, вона виступає засадою державної безпекової політик.

Список використаних джерел:

1. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища / <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/monohrafiyi/natsionalna-stiykist-v-umovakh-minlyvoho-bezpekovocho-seredovyshcha>.